

BIBLIOTEKA KAIP KULTŪRINĖS KOMUNIKACIJOS RAIŠKOS ERDVĖ KAIMO BENDRUOMENĖJE: ATVEJO ANALIZĖ

Gintarė Galinienė, Eigirdas Dainius

Šiaulių valstybinė kolegija

Tilžės g. 159, Šiauliai, Lietuva

El. p.: gintare.galinienė@yahoo.com; dainius.eigirdas@gmail.com

Anotacija

Straipsnyje išanalizuota ir susisteminta mokslinė literatūra, siekiant identifikuoti prielaidas kultūrinės komunikacijos plėtotei kaimo bendruomenėje. Pasitelkta komunikacinė perspektyva apibrėžiant bibliotekos plėtojamos kultūrinės komunikacijos kaimo bendruomenėje sampratą. Tyrimo problematika nagrinėta remiantis Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filialo kultūrinės komunikacijos veiklos pavyzdžiu. Iš atlikto tyrimo išaiškėjo, kad joje organizuojama kultūrinė veikla yra svarbi, nes suteikia vietos bendruomenei realias galimybes tiesiogiai dalyvauti kultūrinės komunikacijos procese.

Reikšminiai žodžiai: biblioteka, kultūrinė komunikacija, kaimo bendruomenė.

Įvadas

D. L. Brindley (2008) biblioteką suvokia kaip vaidinančią itin didelį vaidmenį kūrybiškose pramonės šakose: ji daug prisideda prie valstybės ūkio socialiniu ir kultūriniais aspektais praturtinimu Jungtinėje Karalystėje. E. Grucienė (2005) Lietuvos rajono bibliotekininkus įvardija kaip aktyvius vietos bendruomenių narius, kurie per įvairius renginius ir veiklą populiarina savo bibliotekas. Jos nuomone, mikrorajonuose, turinčiuose kad ir nedidelį gyventojų skaičių, kartais tas filialas būna vienintelis kultūros židynys. Taigi **tyrimo problema** galima apibrėžti iškeliant tokius probleminius klausimus: kaip vyksta kultūrinė komunikacija tarp bibliotekininko ir vietinės kaimo bendruomenės narių? Ar kaimo vietovėse pakanka aukštos kokybės kultūrinių paslaugų, skirtų vietos bendruomenei?

Temos naujumas ir aktualumas. Kultūrinė komunikacija suvokiama kaip viena svarbiausių funkcijų, kurias drauge su kitomis atlieka šiuolaikinė biblioteka. Mažoje kaimo bendruomenėje ji neretai yra pagrindinė ir svarbiausia kultūrinės komunikacijos erdvė. Taigi atliekami moksliniai tyrimai, kuriais siekiama išsiaiškinti kaimo bibliotekų vartotojų ir pačių bibliotekos darbuotojų poreikius, padėtų tiksliau identifikuoti, kaip tikslingiau bei efektingiau būtų galima plėtoti šią komunikacijos kryptį, taip pat formuoti bendruomenės narių nuostatą apie kaimo biblioteką kaip tinkamiausią erdvę kultūriniais renginiams. Mokslinėje literatūroje nerasta itin daug nuoseklių tyrimų apie biblioteką kaip kultūrinės komunikacijos raiškos erdvę kaimo bendruomenėje.

Straipsnio tikslas – išanalizuoti lankytojų nuomonę apie Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filialo kultūrinę veiklą.

Straipsnio uždaviniai:

1. Apibrėžti bibliotekos vykdomos kultūrinės komunikacijos sampratą.
2. Nustatyti pagrindinius Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filialo kultūrinės veiklos aspektus.
3. Empiriškai pagrįsti kultūrinės komunikacijos raišką Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filiale lankytojų požiūriu.

Metodika ir priemonės. Straipsnyje atlikta mokslo literatūros analizė ir sisteminimas, siekiant identifikuoti prielaidas kultūrinės komunikacijos plėtotei kaimo bendruomenėje. Pasitelkta ir komunikacinė perspektyva apibrėžiant bibliotekos plėtojamos kultūrinės komunikacijos kaimo bendruomenėje sampratą. Aiškinantis, kaip bibliotekoje skleidžiasi kultūrinės komunikacijos erdvė, taikytas kiekybinis metodas: atlikta Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filialo lankytojų nuomonių kiekybinė anketinė apklausa duomenų statistinė analizė. Per tyrimą gauti duomenys apdoroti MS Excel programa.

Kultūrinės veiklos samprata kaimo bibliotekoje

Prielaidos kultūrinės komunikacijos plėtotei kaimo bendruomenėje. Pastebima, kad šandien kaimas vis dažniau suvokiamas nebe ekonominiame, o kultūriniame kontekste. Tai galima susieti su ekologinio gyvenimo sampratos plėtra visuomenėje, kuri daro nemažą įtaką keičiant stereotipines nuostatas apie kaimo vietoves ir gyvenimą juose. Taigi gyvenimas kaimo vietovėse vis dažniau traktuojamas ne kaip finansinis ar intelektinis negebėjimas įsikurti mieste, o siejamas su tikslingu apsisprendimu ieškoti geresnių gyvenimo sąlygų, pvz.: švarios gamtos, neužteršto oro, natūraliai gaminamų produktų, atsipalaiduoti užmiestyje toli nuo miestų triukšmo ir pan.

Mokslininkai, kurie analizavo mūsų šalies gyvenimo kaime sąlygas (Ališauskas, Jakienė, Jankauskienė, 2007), priėjo prie išvados, kad tendencijos, kai vis dažniau iš miesto persikeliami gyventi į užmiestį, ryškėjimas sąlygoja ekonominio potencialo užmiestyje gerėjimą, siekiant išsaugoti natūralius ir kultūrinius išteklius. Europos Sąjungos (toliau – ES) šalyse vykdoma užmiestio plėtros politika paskatino verslo plėtros tendenciją periferijose, gerokai nutolusiose nuo pagrindinio centro – didmiesčio. ES inicijuojami verslo, ūkininkavimo ir ypač kaimo turizmo plėtros projektai paprastai yra plėtojami atvykstančiųjų iš miesto iniciatyva. Minėti veiksniai turėjo didelės įtakos keičiant stereotipines didmiesčių gyventojų nuostatas, kad gyvenimas ne mieste, ypač kaime, nėra socialinės atsilikties ir skurdo požymis. Kaip reikšmingą / svarbų pokytį kaimo bendruomenėse galima įvardyti ekologinio ūkininkavimo ir kaimo turizmo plėtros tendencijas. Tačiau reikia pažymėti, kad sėkminga verslo ir paslaugų plėtra užmiestyje taip pat priklauso ir nuo kultūrinio vietos bendruomenės išsivystymo lygio. Taigi galima daryti prielaidą, kad ypatinga vieta turi būti skiriama kultūrinio gyvenimo plėtrai vietos kaimiškose bendruomenėse.

D. Janavičienės (2009) nuomone, neatsitiktinai mokslininkų atliktuose tyrimuose kaip viena svarstytinų problemų minima kaimo bendruomenėse gyvenančiųjų neįdomus ir nuobodus kultūrinis gyvenimas. Taigi, aiškinantis šiuolaikinio kaimo plėtros koncepciją, iškeliamas uždavinys, kaip gerinti kaimo ekonominį potencialą išsaugant gamtos ir kultūros išteklius.

Pastebima, kad kaimiškųjų vietovių plėtros galimybes diktuoja naujosios verslo plėtros tendencijos, europinės integracijos ir globalizacijos poveikis (Jasaitis, 2008). Tokiu atveju, kai paslaugos, kurios daugiausia teikiamos atvykstantiems pramogautojams, o patiems neurbanizuotų vietovių gyventojams, kyla grėsmė apsiriboti paprasčiausių paslaugų tiekėjų vaidmeniu. Taigi šiame kontekste vis svarbesnė tampa visus metus ir visais laikotarpiais kultūrinės paslaugas vietos gyventojams teikianti biblioteka.

Biblioteka – viena labiausiai Lietuvos kaimo vietovėse paplitusių institucijų, darančių įtaką vietos bendruomenių kultūros puoselėjimui. Bibliotekos institucinis modernėjimas siejamas ne tik su jos informacinės funkcijos plėtra, bet ir su bendruomenėms aktualių kultūrinių paslaugų plėtra. Taigi galima teigti, kad viešųjų bibliotekų veikloje svarbi kultūrinė funkcija. Kaimo vietovėse tai pasireiškia per įvairius kultūrinius renginius arba bibliotekos darbuotojų iniciatyva vykdomą kultūrinę komunikaciją, kuri yra tiesiogiai orientuota į kaimo bendruomenės narių poreikius.

Bibliotekos plėtojamos kultūrinės komunikacijos kaimo bendruomenėje samprata

Biblioteka naujų pokyčių kontekste. Viešoji biblioteka yra viešosios demokratizacijos rezultatas, todėl labai svarbu gyventi demokratinėje ir laisvoje visuomenėje, siekiant visiškai įgyvendinti jos išsikeltas funkcijas. Viešųjų bibliotekų plėtra prasidėjo XIX a. pabaigoje, o sparčiai ėmė vystytis XX a. I pusėje. Viešosios bibliotekos tiesiogiai susijusios su bendru ekonomikos augimu ir didėjančiu visuomenės raštingumu. Viešosios bibliotekos ėmė vystytis beveik tuo pačiu metu Didžiojoje Britanijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, iš ten jie išplito po visą pasaulį. J. Shera nustatė tokias istorines prielaidas viešųjų bibliotekų atsiradimui ir plėtrai (Glosienė, 1998):

- bendrijos gebėjimas remti biblioteką finansiškai;
- bendruomenės ir jos narių gerovės didinimas;
- socialinis poreikis turėti viešąją biblioteką.

Bibliotekos istorijos teoretikas S. Ditzion (1939) pabrėžė, kad ilgainiui bibliotekų funkcijos keitėsi. Todėl šiandien kaimo bibliotekos funkcijos paprastai yra susijusios ne tik švietimo, bet ir su kultūrinių lankytojų poreikių tenkinimu (Hillman, 1925; Keseroglu, 2004). Bibliotekininkai laikomi labiau išsilavinę, pažangūs nariai kaimo bendruomenėje, kurie gali daryti teigiamą įtaką kitiems. Sociologijos ir socialinio darbo atstovai Ballard (1936) ir Bossard (1938) biblioteką priskiria prie vienu svarbiausių socialinių institucijų, kurios turi įtakos formuojant asmenybę.

Remiantis Lietuvos bibliotekų istorikų (Raguotienė, 1996, Kaunas, 1987; Vladimirovas, 2002 ir kt.) darbais, matyti, kad viešųjų bibliotekų atsirastis mūsų šalyje siejasi su valsčiaus ir privačiomis bibliotekomis, kurios iš dalies buvo atviros to meto visuomenei. Šios mažos bibliotekos (ypač spaudos draudimo metais) suvaidino svarbų vaidmenį formuojant ir tenkinant kultūrinius mūsų šalies poreikius. Nors per 1918–1940 m. nebuvo suformuotas ir išplėtotas tinkamas bibliotekų tinklas, tačiau buvo sukurtas teorinis ir teisinis viešųjų bibliotekų pagrindas (straipsniai apie demokratijos idėjas, 1936 m. išleistas vadovėlis apie viešųjų bibliotekų įstatymą, finansavimą ir t. t.). Remiantis tyrimų duomenimis (Sinkevičius, 1983), 1940 m. Lietuvoje buvo 160 viešųjų bibliotekų. Žinoma, jos neteikė aukštos kokybės paslaugų: knygų atsargos buvo nepakankamos, kad būtų patenkinti skaitytojų poreikiai; trūko lietuviškų knygų, todėl buvo imamas 10 litų mokestis, jeigu skaitytojas norėjo pasiimti knygą ir kt.

Sovietmečiu viešųjų bibliotekų veikla buvo išplėtotą visoje šalyje. Sinkevičius (1983) nurodo, kad 1980 m. Lietuvos veikė integralus bibliotekų tinklas, sudarytas iš 1900 bibliotekų. Tinklui priklausė visa Lietuvos teritorija, įskaitant kaimo vietoves. Tarybiniais metais,

Janavičienės nuomone (2009), biblioteka buvo labai palanki vieta priverstinės sovietinės ideologijos propagavimui ir skatinimui. Visa tai slopino bendruomenės narių susidomėjimą kultūrinėmis vertybėmis, kurios buvo palaikomos bibliotekų. Skaitytojai nelankė su sovietinės ideologijos tematika susijusių renginių bibliotekose, o bibliotekininkai neparodė didelio entuziazmo rengiant tokio pobūdžio renginius. Dėl šios priežasties minėtu laikotarpiu susiformavo nuostata apie biblioteką kaip nereikalingą instituciją.

Lietuvių tautinis sąjūdis (Atgimimas) turėjo didelės įtakos kultūrinei veiklai mūsų šalies bibliotekose. Bibliotekos netrukus atgaivino iki tol buvusias viešosios bibliotekos funkcijas, lankytojai tapo itin aktyvūs, noriai įsitraukdavę į kultūros veiklą. Tačiau šiandien kultūrinės komunikacijos plėtros tendencija nyksta, nes bibliotekos susiduria su daugeliu problemų. Pavyzdžiui, trūksta finansinės paramos, bibliotekų tinklo optimizavimo, uždaromos mažesnės kaimo bibliotekos, lėtai atnaujinimo dokumento atsargos, nepajėgiama konkuruoti su televizija ir kitomis žiniasklaidos priemonėmis ir pan. Tačiau kultūrinės komunikacijos raiškos erdvė priskiriama Lietuvos viešosioms bibliotekoms. Iš tiesų bibliotekininkai nuolat prisideda prie kultūrinės komunikacijos proceso, pavyzdžiui, rekomenduoja skaitytojams vertingas pasaulio ir Lietuvos klasikų knygas, organizuoja susitikimus su rašytojais ir menininkais ir pan.

XXI a. įvairių tipų bibliotekos supanašėjo, o jų funkcijos iš dalies sutampa. Anksčiau tik viešosios bibliotekos plėtodavo kultūrinės funkcijas, šiandien ir kitos rūšies bibliotekos (nacionalinės, akademinės, specializuotos) taip pat jas vykdo (Володин, 2004). Vadinasi, galima teigti, kad ryškėja kultūros institucijų ir bibliotekų bandymas konkuruoti kultūrinių paslaugų rinkoje.

Iš tiesų bibliotekininkai turi ne tik gerai išmanyti apie bibliotekos lankytojų poreikius, bet kartu propaguoti ir intelektualinę-kultūrinę erdvę savo institucijoje. Esant pernelyg didelei dokumentų pasirinkčiai, sunku rasti tinkamiausią, kuris būtų reikalingiausias skaitančiajai kaimo bendruomenei ir drauge prisidėtų prie kultūrinės komunikacijos plėtotės. Todėl bibliotekininkai savo darbe gali plėtoti kultūrinę komunikaciją:

- teikdami tradicines bibliotekos paslaugas;
- organizuodami įvairius kultūros renginius;
- formuodami bibliotekos knygos fondų / kolekcijų rinkimo politiką.

Abipusio komunikacijos modelio sklaida bibliotekoje. Natūralus kultūros ir komunikacijos ryšys yra vienas iš šiuolaikinės kultūrologijos pagrindų (Lotman, 2004), bendravimas ir kultūra yra neatskiriami dalykai (Misevičius, Urbonienė, 2006). Dėl to į kultūros sferą perkeliama iš komunikacijos teorijų pasiskolinti modeliai. J. Lotman (2004, p. 39) nurodo, kad kultūros mechanizme komunikacija vyksta mažiausiai dviem skirtingais kanalais: vieningame kultūros mechanizme būtina esama vaizdinių ir žodinių ryšių, kuriuos galima laikyti dviem skirtingais informacijos perdavimo kanalais. Kaip žinia, bendroji komunikacijos teorija apima dvi pagrindines kryptis (Fiske, 1998):

- 1) pranešimų perdavimo;
- 2) reikšmių kūrimo ir keitimosi jomis.

K. Meškio (2007) teigimu, šiuo metu vyrauja keletas požiūrių į kultūrą:

- 1) kultūra kaip dvasinių ir intelektualinių bei materialinių vertybių visuma;
- 2) kultūra – tai komunikacijos forma, būdinga tam tikrai žmonių grupei.

V. Liubinienė (2003) išskiria šiuos pagrindinius kultūros komponentus:

- 1) visuomenės sukuriama materialinė gėrybės žmonių poreikiams ir jų gaunamos priemonės;
- 2) žmonių dvasinės veiklos ir bendravimo produktai ir priemonės (mokslas, menas, filosofija, religija, pasaulėžiūra, kalba);
- 3) socialiniai santykiai ir juos atitinkančios institucijos (moralė, teisė, politika);
- 4) gyvensena (papročiai, tradicijos, įpročiai);
- 5) visų gėrybių ir socialinių institucijų panaudojimo žmogaus fiziniam ir dvasiniam tobulėjimui, jo laisvės realizavimo būdas.

D. Diskienė (2009) nurodo, kad skirtingi tyrėjai (Kluckhohn & Strodtbeck, 1961; Parsons & Shils, 1951; Hall, 1976; Hofstede, 1984; Hampden-Turner, Trompenaars, 1993; Schwartz, 1994) skiria tam tikras vertybių orientacijas, būdingas visoms kultūroms, kaip antai: vertybių orientacijos į aplinką, laiką, veiklumą, komunikacijos kontekstą ir t. t. Taigi galima atkreipti dėmesį, kad vertybių orientacijų požiūris yra reikšmingas ir kultūrinės komunikacijos kontekste.

Pastebima, kad abu minėtus K. Meškio (2007) išskirtus kultūros sampratos aspektus apima organizuojama kultūrinė bibliotekų veikla. Per teikiamas paslaugas biblioteka renka ir skleidžia kultūrinės vertybes, kartu formuoja kultūrinę vietos bendruomenės aplinką.

Vykdydama kultūrinės funkcijas, viešoji biblioteka plečia kultūrinį skaitytojų akiratį, formuoja estetines jų pažiūras ir skonį. Taip biblioteka įsilieja į bendrą kultūrinių institucijų būrį, kurios, vadybos teoretikų požiūriu, turėdamos komunikacijos tikslą, kaupia, apdoroja, plėtoja ir įgyvendina projektus socialiai aktualiomis temomis (Fuchs, Heinze, 2004). Viešųjų bibliotekų

kultūrinė funkcija pasireiškia per vertingų kultūrai įvairiose laikmenose fiksuotų dokumentų komplektavimą, tinkamą jų bibliotekinį sutvarkymą ir jų pagrindu organizuojamą skaitytojų aptarnavimą (Petuchovaitė, 2004).

Bibliotekos teikiamos paslaugos bendruomenei kuria abipusės komunikacijos modelį: biblioteka skleidžia bendruomenei aktualią informaciją, tikėdamasi grįžtamojo bendruomenės ryšio – dalyvavimo organizuojamoje veikloje, pasisakant apie tai, kaip skleidžiama informacija patenkina jų lūkesčius ir poreikius. Vadinasi, galima teigti, kad kaimo vietovių bibliotekų kultūrinė komunikacija vyksta tarp bibliotekininko (pasireiškiantį per kultūrinių paslaugų teikimą) ir vietos bendruomenės narių (priimančiųjų siunčiamą informaciją). Taip sudaromos galimybės koreguoti linijinės komunikacijos modelį, taip pat kartu vietos bendruomenėse kuriama kultūrinė aplinka, formuojasi nauji suvokimai, semantiniai ženklai, poreikiai. Taigi šių dviejų komunikacijos procesų vyksmas gali būti įvardijamas kaip kultūrinė komunikacija, kurią plėtoja ir biblioteka.

2008 m. atlikto tyrimo metu D. Janavičienė (2008) išskyrė pagrindinius viešųjų bibliotekų kultūrinės veiklos aspektus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Kultūrinės viešųjų bibliotekų veiklos aspektai

Bibliotekų kultūrinės veiklos aspektų raiška				
Tradicinės bibliotekinės paslaugos			Bibliotekų renginiai	
Dokumentų fondo komplektavimo politika	Vertingų kultūrai dokumentų rekomendavimas, naudojant bibliografines priemones	Vertingų kultūrai dokumentų rekomendavimas, individualiai aptarnaujant skaitytojus	<ul style="list-style-type: none"> • Tradiciniai bibliotekų renginiai: žodiniai; • vaizdiniai; • kompleksiniai. 	Netradiciniai bibliotekų renginiai, organizuojami remiantis ne bibliotekoje sukauptu dokumentų fondu

Šaltinis: Janavičienė D. (2009). Skuodo savivaldybės viešosios bibliotekos kultūrinė komunikacija kaimo bendruomenėse. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 3 (16), 194. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Teoretikai išskiria nemažai bibliotekos funkcijų, kurių viena svarbiausių – kultūros funkcija. Tai galima pagrįsti tuo, kad biblioteka kaimo bendruomenėje yra viena labiausiai lankomų vietų ir kurios paslaugomis dažniausia naudojasi kaime, todėl būtent biblioteka turi įtakos kultūrinės komunikacijos raiškai bei plėtrai kaimo bendruomenės erdvėje. Bibliotekų modernizacija ir informacinių technologijų plėtra jų veikloje šiuo metu yra vienas svarbiausių tikslų, kurie aktyviai įgyvendinami problema visame pasaulyje. Tačiau, konkrečiai sutelkiant dėmesį į kaimo bibliotekos situaciją, matyti, kad jos susiduria su vis daugiau iššūkių. Istorinė vystymosi ir pokyčių samprata, kultūrinės bibliotekos funkcijos gali atskleisti kultūrinę kaimo bibliotekų veiklos reikšmę ir yra traktuotinas kaip svarbus bibliotekininkystės teorijos ir strategijos kūrimą kaimo plėtros žingsnis.

Bibliotekoje yra socialinė institucija, kurios pagrindinis tikslas – valdyti ir klasifikuoti informaciją, surinktą iš įvairių terpių. Mokslininkai (Glosienė, 1998; Battless, 2003; Petuchovaitė, 2004) identifiko įvairioms institucijos pavaldžių bibliotekų funkcijas, kurios priklauso nuo tradicijų ir išsikeltų tikslų. Konkrečiai sutelkiant dėmesį į viešąsias bibliotekas, matyti, kad jų pagrindinis tikslas – teikti paslaugas vietos bendruomenėms, tenkinant informacinius (kultūros, švietimo ir laisvalaikio) jų poreikius. Taigi galima teigti, kad kultūros funkcija viešųjų bibliotekų veikloje neabejotinai yra pagrindinė funkcija. Kultūrinės komunikacijos plėtojimas yra susijęs ne tik su visiškai vertingų kultūros dokumentų papildymu bibliotekų fonduose, jų eksponavimu, saugojimu ir jų atvėrimu skaitytojams, bet ir su tiesioginiu kultūros renginių organizavimu bibliotekose. Jei išsaugoti dokumentus ateities kartoms yra vienas pagrindinių tikslų nacionalinėse, mokslinėse ir akademinėse bibliotekose, tai viešojoje bibliotekoje siekiama pateikti kuo daugiau informacijos ir kultūros naujienų (Glosienė, 1998). Vykdydamos savo kultūrinės komunikacijos funkcijas, viešosios bibliotekos plečia savo lankytojų akiratį, padeda formuoti estetinę jų pasaulėžiūrą. Minėtos viešųjų bibliotekų atliekamos kultūrinės komunikacijos funkcijos papildo kitų kultūros institucijų veiklą, kurių koncepcija ir pagrįsta kultūrinės komunikacijos principu (Fuchs, Heinze, 2004).

Palaikydami nevienadienei kultūrai palankią dokumentų komplektavimo politiką, bibliotekininkai stengiasi bibliotekai užsakyti tikrai vertingus, laiko patikrintus ar ekspertų palankiai vertinamus dokumentus. Neretai sunku atsispirti populiaros, masinės kultūros poreikiams, kurie kaimo vietovėse yra pakankamai gajūs. Skleidžiant informaciją apie bibliotekose sukauptus dokumentus, propaguojamos vertingos, brandžios knygos. Diskutuojant

apie paviršutiniškų, nors ir madingų knygų žalą, kuri ypač kenkia jaunų žmonių pasaulėjautos formavimosi laikotarpiu, sudaromos galimybės tobulėti, pažinti tikrąsias kultūrinės vertybes, atskirti jas nuo populiaraus niekalo (Janavičienė, 2009).

Būdingiausi kultūrinės komunikacijos veiklos aspektai bibliotekoje. Kaip kitą kultūrinės komunikacijos veiklos aspektą galima įvardyti atviros visiems bibliotekos modelio propagavimą. Pavyzdžiui, bibliotekininkas gali parengti vertingos literatūros bibliografiją ir ją rekomenduoti lankytojui (jei šis pateikia tokią užklausą). Kita vertus, tai galima traktuoti ir kaip trūkumą, nes šiuo atveju biblioteka turi laikytis neutralios lankytojų aptarnavimo politikos. Svarbus vaidmuo tenka ir paties bibliotekininko asmenybei, teigiamam įvaizdžiui apie jį formavimui. V. Ruzgas (1937), pirmojo lietuviško vadovėlio, skirto bibliotekų problematikai, autorius teigė, kad išsilavinę ir dirbąs su entuziazmu bibliotekininkas yra geriausia paspartis bet kurioje bibliotekoje.

Dabartinę kaimo biblioteką mūsų šalyje galima apibūdinti kaip vykdančią socialinės kontrolės funkciją, kuri per vertingų knygų skaitymą, mokymąsi visą gyvenimą ir kultūrinių renginių organizavimą stengiasi daryti teigiamą įtaką savo bendruomenės nariams, kad juos atitrauktų nuo piktnaudžiavimo alkoholiu ir polinkio daryti nusikaltimus (Glosienė, 1998). Tai iš tiesų itin aktualus klausimas kaimo vietovėse, kur vietinė bendruomenė stokoja įvairių kultūrinių renginių, vangiai plėtojama kultūrinė komunikacija.

Viena populiariausių kultūrinės komunikacijos priemonių kaimo vietovių filialuose – kultūriniai renginiai. Jų metu užmezgamas tiesioginis kontaktas tarp kultūros vertybių skleidėjų ir kultūros vartotojų, tiesiogiai keičiamasi informacija, formuojamas ar koreguojamas kultūrinis suvokimas. Kokia renginio forma – tradicinis ar netradicinis – vyrautų konkrečioje bibliotekoje, nėra itin aktualu. Svarbu, kad renginiu perduodama žinia (informacija) būtų priimta palankiai, atitiktų tą žinią priimančių poreikius, būtų jiems suprantamai perduota. Tyrimu (Janavičienė, 2007) konstatuota, kad išvardyti bibliotekų kultūrinės veiklos aspektai yra būdingi visoms viešosioms, kartu ir kaimo vietovių bibliotekoms. Konkretios bibliotekos specifiką sudaro renginių organizavimo apimtys, tematika, techninės bibliotekos galimybės. Daugelis pastebi, kad nedidelėse bendruomenėse veikianti biblioteka paprastai tampa kultūros centru. Lietuvos kaimo vietovių bibliotekoms būdinga kultūrinė veikla, pagrindinės problemos šioje srityje kyla dėl techninių ir finansinių veiklos galimybių: patalpų kokybės, menko finansavimo. Bendruomenės nariai paprastai mielai dalyvauja organizuojamuose renginiuose, naudojami ir pagrindinėmis tradicinėmis bibliotekos teikiamomis paslaugomis. Ne vienas tyrėjas pastebi, kad šiuo metu kaime vyksta aktyvus bendruomenių kūrimosi procesas. Pasak G. Kadžytės (2008), šiandien matyti natūralus grįžimas prie žmonių bendravimą tūkstantmečiais sąlygojusią paprotinių kaimyniško sambūvio formų.

Reikia akcentuoti, kad renginių organizmas kaimo bibliotekoje yra svarbus kultūrinės komunikacijos aspektas. Remiantis atliktais moksliniais tyrimais, kuriuose nagrinėti kultūriniai renginiai, vykstantis bibliotekos erdvėje (Jaskonienė, 1997; Johansen, Pors, 2004), matyti, kad jie nėra pagrindinė kaimo bibliotekos veiklos kryptis ar funkcija, tačiau juos itin vertina kaimo bibliotekos lankytojai. Pastebima, kad kaimo bibliotekos organizuoja nemažai įvairių renginių. Dažniausiai šie įvykiai klasifikuojami kaip tradiciniai ir netradiciniai renginiai.

Prie tradicinių renginių priskiriamos parodos, susitikimai su skaitytojais ir pan., kurių pagrindinė tematika suponuoja skaitymo kultūrą. Paprastai bibliotekose neretai vyksta verbaliniai renginiai, tačiau paprasčiau organizuoti ir pigiau piniginiu atžvilgiu yra vizualieji renginiai (pvz., parodos). Šiandien, bibliotekose plėtojant kultūrinę komunikaciją, taikomos ir derinamos abi – verbaliosios ir vizualiosios – komunikacijos formos, kurios pastaruoju metu itin išpopuliarėjo (pvz.: meno ar knygų parodos atidarymai, susitikimai su rašytojais ar menininkais, kurie tuo pat metu gali eksponuoti savo darbus, ir pan.).

Pastebima tendencija, implikuojanti netradicinių renginių kaimo bibliotekoje plėtrą. Netradiciniai renginiai organizuojami nesinaudojant bibliotekos fondais (knygomis, dokumentais). Bibliotekos bando tapti meno parodų vieta, meno žmonių susitikimo erdve, kurių dokumentinė medžiaga nėra surinkta pačios bibliotekos, pvz., kelionės medžiaga. Prie netradicinių renginių priskiriami ir tie, kurie vyksta virtualioje erdvėje (virtualios parodos, konferencijos, diskusijų forumai). Minėtieji kultūriniai renginiai būdingi viešosioms bibliotekoms, taip pat ir nedidelėms kaimo bibliotekoms. Jie skiriasi vieni nuo kitų savo organizacine struktūra, tematika ir techninėmis galimybėmis kiekvienoje bibliotekoje. Tačiau galima teigti, kad mažose kaimo bendruomenėse biblioteka dažniausia tampa kultūros centru, reikalingu bendruomenės nariams. Apibendrinant daroma išvada, kad Lietuvos kaimo bibliotekose vykdoma kultūrinė veikla, tačiau susiduriama su finansinės paramos stoka, techniniais apribojimais ir ankštomis, prastos būklės patalpomis.

Kultūrinės komunikacijos raiškos erdvė kaimo bendruomenėje: Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filialo analizė

Empirinio tyrimo metodika: metodai ir organizavimas

Empirinio tyrimo tikslas – atskleisti bibliotekos kaip kultūrinės komunikacijos raiškos erdvę kaimo bendruomenėje, nustatant kultūrinės komunikacijos raiškos problemas ir realias bibliotekininkų galimybes plėtoti kultūrinę komunikaciją kaimo bendruomenėje. Tyrimas pagrįstas kiekybinio metodo principu, naudojant anketavimo metodą renkant ir apdorojant duomenis.

Šiame straipsnyje laikomasi nuostatos, kad kiekybinis metodas taip pat svarbus, t. y. užtikrinant rezultatų patikimumą, atliekama pagalbinė funkcija – juo nustatomas nuomonių ir požiūrių paplitimas tiriamojoje grupėje, numatomos tam tikros tendencijos. Teorinėje straipsnio dalyje pagrįsti aktualūs šiuolaikinės kultūrinės komunikacijos aspektai leido suformuoti tyrimo instrumentą ir padėjo interpretuoti per tyrimą iš anketos gautus duomenis.

Tyrimo struktūra. Tyrimą sudaro dvi dalys:

1. Kultūrinės komunikacijos raiškos padėties tyrimas Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Nevėžio filiale (toliau – PRSVBNF) lankytojų požiūriu siekiant nustatyti kultūrinės komunikacijos situaciją, problemas ir tendencijas PRSVBNF kintančios kultūros sąlygomis. Tiriamos kultūrinės komunikacijos apraiškos bibliotekoje, respondentų nuostatos, interesai ir poreikiai kultūrinės komunikacijos atžvilgiu, siekiant išsiaiškinti jų požiūrį į kultūrinės komunikacijos plėtros problemas, galimybes ir būdus bibliotekoje.

2. Remiantis tyrimo respondentų patirtimi ir nuomone, analizuojamais ir interpretuojamais diskursais, parengiamos rekomendacijos ir numatomos kultūrinės komunikacijos raiškos perspektyvos kaimo bendruomenėje.

Anketa buvo sudaryta taip, kad tyrime dalyvaujantys respondentai gebėtų ganėtinai greitai atsakyti į anketos klausimus, galėtų rinktis iš pakankamo skaičiaus atsakymų variantų. Suformuluoti klausimai išdėstyti tam tikra tvarka. Respondentui pateiktas 21 klausimas.

Duomenų rinkimo instrumentai ir metodai:

1. Remiantis mokslinės literatūros ir dokumentų analize buvo parengtas klausimynas PRSVBNF lankytojams.

2. Atlikta PRSVBNF lankytojų apklausa taikant anketavimo metodą. Respondentų apklausa vykdyta PRSVBNF aptarnaujamoje teritorijoje 2010 m. balandžio mėn. Buvo išplatinta 100, gražintos 94 anketos.

Kiekybinė anketinės apklausos duomenų statistinė analizė atlikta skaičiuojant respondentų nuomonių vidurkius. Tyrimo metu gauti duomenys apdoroti *MS Excel* programa.

Šiame tyrime, remiantis metodologinėje literatūroje įvardytu etikos kodeksu (Silverman, 2001; Kardelis, 2002), buvo laikomasi pagrindinių etikos principų. Klausimyno pirmame puslapyje buvo pateikta informacija apie tyrimą, jo tikslus, nurodoma jo nauda, užtikrinamas respondentų anonimiškumas. Taip pat pateiktas institucijos pavadinimas, kuri vykdo šį kiekybinį tyrimą. Pareikšta padėka už dalyvavimą apklausoje.

Empirinio tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Demografinės informacijos apie tyrime dalyvavusių respondentų analizė.

Išanalizavus 94 anketų duomenis, paaiškėjo, kad į anketas atsakė 42 vyrai (45 proc. visų apklaustųjų) ir 52 moterys (55 proc.). Daugiausia apklaustųjų buvo 25–45 m. ir 45–60 m. Tyrime dalyvavę respondentai dažniausia buvo su profesinių išsilavinimu, dalis turėjo vidurinį, pagrindinį ir aukštąjį išsilavinimą. Savo profesiją anketoje nurodė 70 tyrimo dalyvių: 12 jų įsivardijo kaip žemdirbiai, 4 dirba pedagogais, 18 yra darbininkai, 3 dirba prekybos srityje, 4 eina inžinierių pareigas, 6 nurodė esantys plataus profilio mechanizatoriai, 3 yra ryšininkai, 5 dirba statybininkais ir 4 – elektrikai. Po 1 respondentą buvo einančio mediko, vadybininko pareigas, po 2 – kultūros darbuotojo, maisto gamybos specialisto, socialinio darbuotojo pareigas, 3 dirba buhalteriais. 18 iš visų tyrime dalyvavusių respondentų mokosi. 6 respondentai savo profesijos anketoje apskritai nenurodė. Konkrečią darbo vietą anketoje nurodė 38 apklaustųjų.

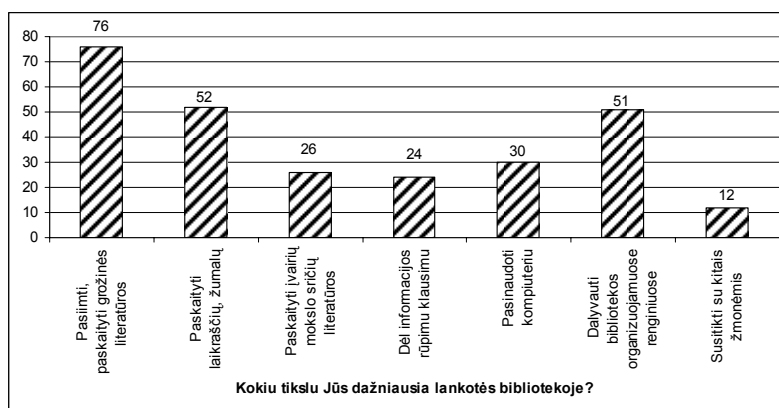
Tyrime dalyvavusių respondentų lankymosi bibliotekoje priežastys. Pirmuoju klausimu, pateiktu tyrime dalyvavusiems respondentams, siekta išsiaiškinti, ar jie apskritai lankosi bibliotekoje. 82 (87 proc. visų apklaustųjų) atsakė teigiamai. 12 respondentų nurodė nesilankantys bibliotekoje (13 proc. visų apklaustųjų).

Atsakydami į šį anketos klausimą „Jei Jūs nesilankote savo gyvenamosios vietos (kaimo) bibliotekoje“ respondentai nurodė šias pagrindines priežastis: 10 apklaustųjų nurodė, kad nemėgsta skaityti. 8 respondentai teigė, jog neturi potraukio, intereso, įpročio. 6 iš jų įvardijo nepatogų bibliotekos darbo laiką ir jie yra nepatenkinti bibliotekos fondu, joje nėra reikalingos literatūros. 9 tyrimo dalyviai mano, kad biblioteka yra nešiuolaikiška, nemoderni, nepatraukli.

Tyrimo metu taip pat siekta išsiaiškinti, ar dažnai respondentai lankosi kaimo bibliotekoje. Iš 82 bibliotekoje besilankančių respondentų 14 bibliotekoje lankosi *kelis kartus per savaitę*, 33 – *kartą per savaitę*, 24 – *kartą per mėnesį* ir 11 – *kelis kartus per metus*.

Per tyrimą norėta išsiaiškinti, kokių tikslu bibliotekos lankytojai lankosi bibliotekoje. Respondentai nurodė keletą atsakymų variantų. Dažniausia jie nurodė einantys į biblioteką pasiimti grožinės literatūros – taip teigė 76 apklaustieji. Kitas lankymosi bibliotekoje priežastys, kurios nebuvo konkrečiai išskirtos galimuose anketos atsakymų variantuose, tyrimo

respondentai nurodė šias: pailsėti – 3, pažaisiti stalo žaidimų – 2, paskaityti naujienų skelbimų lentoje – 1 bibliotekos lankytojai. Kiti lankymosi bibliotekoje tikslai įvardyti 1 pav.



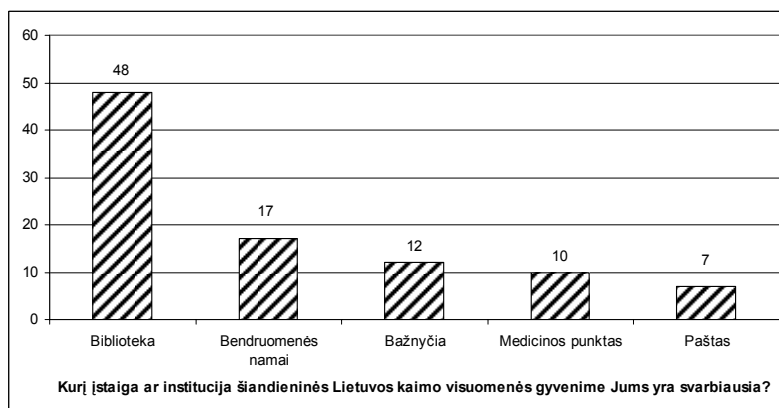
1 pav. Pagrindiniai tikslai, kodėl tyrimo respondentai lankosi bibliotekoje

Tyrimo respondentų nuomonės analizė apie šiuolaikinės bibliotekos vaidmenį kaimo bendruomenės kontekste. Respondentams užduotas klausimas: kaip Jūs manote, koks turėtų būti šiuolaikinės bibliotekos vaidmuo kaimo bendruomenės gyvenime? Kad biblioteka turėtų būti informacijos įstaiga (renkanti, sauganti, skleidžianti informaciją), žinių centras kaimo gyventojams – taip atsakė 61 respondentas. 17 jų mano, kad biblioteka turėtų būti informacijos, kultūros įstaiga, 8 – kultūros, švietimo įstaiga. 54 tiriamųjų teigimu, biblioteka turi būti universalus kultūros, švietimo, informacijos, laisvalaikio, socialinis centras. 11 respondentų įsitikinę, kad biblioteka neturi keistis ir likti tik kaimo bendruomenės bibliotekinis centras. 16 jų norėtų, kad biblioteka būtų tik laisvalaikio centras, poilsio, pramogų vieta.

Atsakydami į anketos klausimą „Kuri išvardytų bibliotekos funkcijų, Jūsų nuomone, yra svarbiausia(-ios)?“ respondentai pažymėjo jiems svarbiausias bibliotekos funkcijas. Visų pirma nurodyta *informacinė* bibliotekos funkcija – ją pažymėjo 62 respondentai, antra – *kultūrinė* (52 tyrimo dalyviai). Trečia pagal svarbumą išskirta *socialinė (visuomeninė)* bibliotekos funkcija – taip mano 40 respondentų. *Laisvalaikio* funkcija pagal gautus tyrimo dalyvių atsakymų užėmė ketvirtą vietą (32 atsakymai). Penktoje vietoje atsидūrė *švietimo* funkcija – 16 (17,02 proc.). 2 tyrimo respondentai prie šio klausimo savo nuomonės apie bibliotekos funkcijas neišreiškė.

Respondentai anketoje turėjo atsakyti į klausimą, ar jų gyvenamojoje vietoje veikianti kaimo biblioteka atlieka visas jau minėtas funkcijas. 47 apklaustųjų atsakė, kad biblioteka atlieka visas minėtas. 32 tyrimo respondentų mano, kad biblioteka atlieka ne visas išvardytas funkcijas. 15 teigė nežinantys, ar jų gyvenamojoje vietoje veikianti kaimo biblioteka atlieka visas jau minėtas funkcijas.

Siekiant išsiaiškinti, kuri kaime esanti valstybinė ar visuomeninė įstaiga kaimo bendruomenės nariams yra svarbiausia, o kurioje vietoje pagal svarbą yra biblioteka, respondentų paprašyta pareikšti savo nuomone atsakant į klausimą „Kuri įstaiga ar institucija šiuolaikinės Lietuvos kaimo visuomenės gyvenime Jums yra svarbiausia?“. 48 tyrimo respondentai mano, kad biblioteka yra svarbiausią įstaiga kaimo bendruomenėje. Kitų institucijų pasiskirstymas pagal svarbą nurodytas 2 pav.

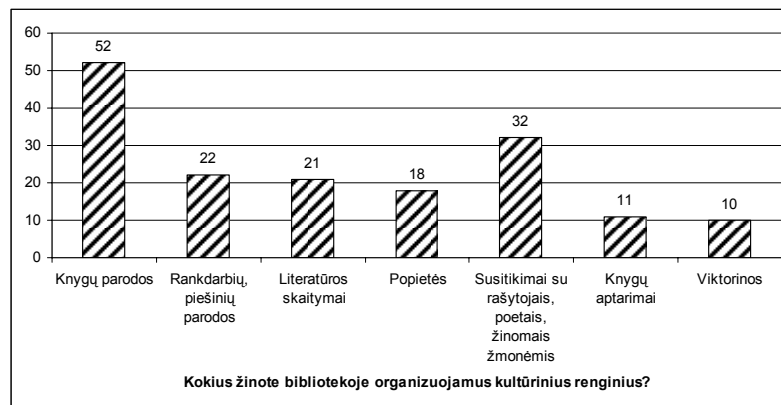


2 pav. Tyrimo respondentams svarbiausia įstaiga ar institucija šiuolaikinės Lietuvos kaimo visuomenės gyvenime

Tyrimo respondentų nuomonės apie kultūrinės komunikacijos sklaidą kaimo bibliotekoje analizė. Tyrimo metu taip pat norėta išsiaiškinti apie kultūrinės komunikacijos sklaidą bibliotekoje per kultūrinių renginių, kultūrinės veiklos formas, sužinoti lankytojų siūlymus, kaip pagerinti kultūrinę bibliotekos veiklą. Į klausimą „Ar Jūs lankotės bibliotekoje vykstančiuose renginiuose?“ 41 tyrimo dalyvis atsakė teigiamai. 21 apklaustasis nurodė šiuose renginiuose besilankąs, bet retai. 18 respondentų teigė nesilankantys, o 14 jais apskritai nesidomi.

Siekiant išsiaiškinti, ar bibliotekos organizuojami kultūriniai renginiai yra populiarūs, per tyrimą respondentų buvo klausama: „Ar Jūs bibliotekos organizuojamuose renginiuose lankotės dažniau nei kitų kaime esančių įstaigų organizuojamuose renginiuose?“. 31 apklaustasis į šį klausimą atsakė teigiamai, 41 – neigiamai. 3 tyrimo respondentai į šį klausimą apskritai neatsakė.

Tyrimo metu taip pat aiškintasi, kokius respondentai žino bibliotekoje organizuojamus kultūrinius renginius. Daugiausiai – 52 visų apklaustųjų – žino apie bibliotekoje veikiančias knygų parodas. Kiti tyrimo respondentams žinomi bibliotekos organizuojami kultūros renginiai nurodyti 3 pav.



3 pav. Tyrimo respondentams žinomi bibliotekos organizuojami kultūros renginiai

Per tyrimą siekta identifikuoti respondentų nuomonę apie bibliotekos organizuojamų kultūrinių renginių kokybę ir tinkamumą. 64 tyrimo dalyvių mano, kad bibliotekos kultūriniai renginiai yra gerai ir tinkamai organizuojami. 12 respondentų bibliotekos kultūrinius renginius įvertino tik patenkinamai. 2 iš jų bibliotekos kultūriniai renginiai organizuojami blogai ir aplaidžiai. 16 respondentų teigė nežinantys ir nesidomintys bibliotekos organizuojamų kultūrinių renginių kokybe ir tinkamumu.

Siekiant išsiaiškinti, iš kokių šaltinių respondentai sužino apie bibliotekoje vykstančius kultūrinius renginius, buvo užduotas toks klausimas: „Iš kur Jūs dažniausia sužinote apie bibliotekoje vykstančius kultūrinius renginius?“. Išanalizavus per tyrimą gautus atsakymus paaiškėjo, kad 45 respondentai apie bibliotekoje vykstančius kultūrinius renginius sužino perskaitę skelbimus skelbimų lentoje. 19 teigė, kad apie bibliotekoje vykstančius kultūrinius renginius jiems pasako draugai, pažįstami, šeimos nariai. 42 respondentams praneša ir pakviečia į juos pats bibliotekininkas. 15 apklaustųjų informacijos ieškosi patys, 2 tyrimo dalyviai informaciją randa internete ir rajoniniame laikraštyje „Tėvynė“.

Galima teigti, kad norint sulaukti kuo daugiau lankytojų bibliotekos organizuojamuose kultūros renginiuose, būtina išsiaiškinti priežastis, trukdančias lankyti bibliotekos organizuojamuose kultūros renginiuose, o kas paskatintų dažniau juose lanktis. Taigi tyrimo respondentų buvo paklausta: „Kas Jus paskatintų daugiau dėmesio ir laiko skirti bibliotekos kultūrinei veiklai?“. 31 apklaustasis išreiškė pageidavimą, kad bibliotekoje daugiau vyktų kultūrinių renginių. 24 tyrimo dalyviai norėtų, kad vykstantys kultūriniai renginiai būtų įdomesni. Toks pats respondentų skaičius pageidauja daugiau informacijos apie bibliotekoje vykstančius renginius. 14 respondentų yra nepatogus bibliotekos darbo laikas, 11 pavargsta darbe ir jiems nelieka laiko domėtis kultūriniais renginiais. 7 tyrimo dalyviai mano, kad bibliotekos darbuotojas nėra kvalifikuotas ir negeba į biblioteką pritraukti žmonių. 19 respondentų teigimu, kultūrinė veikla bibliotekoje jiems nėra svarbi ir jie neturi noro jai skirti daugiau dėmesio.

Respondentų buvo paprašyta pateikti *siūlymų, kaip pagerinti bibliotekos kultūrinę veiklą*. Tyrimo respondentų nuomone, kultūrinį bibliotekos gyvenimą būtų galima organizuoti ir pagerinti įvairiomis priemonėmis. Kaip vienas svarbiausių ir būtinausių pasiūlymų, remiantis per tyrimą gautais duomenimis – organizuoti daugiau masinių ir įdomesnių kultūrinių renginių (atitinkamai 47 ir 38 respondentai), vykdyti platesnę informacijos sklaidą apie bibliotekos organizuojamus kultūros renginius (23 respondentai) ir siekti pritraukti daugiau jaunimo (21 respondentas).

Išvados

1. Daroma išvada, kad bibliotekininkai nuolat prisideda prie kultūrinės komunikacijos proceso. Jie turi ne tik gerai išmanyti apie bibliotekos lankytojų poreikius, bet kartu propaguoti ir intelektualinę-kultūrinę erdvę savo institucijoje. Taigi savo darbe kultūrinę komunikaciją jie gali plėtoti teikdami tradicines bibliotekos paslaugas, organizuodami įvairius kultūros renginius ir formuodami bibliotekos knygos fondų / kolekcijų rinkimo politiką.

2. Teoretikai išskiria nemažai bibliotekos funkcijų, kurių viena svarbiausių – kultūros funkcija. Vadinasi, kultūrinių renginių organizmas kaimo bibliotekoje – svarbus kultūrinės komunikacijos aspektas. Jie nėra pagrindinė kaimo bibliotekos veiklos kryptis ar funkcija, tačiau juos itin vertina kaimo bibliotekos lankytojai.

3. Prieita prie išvados, kad kaimo vietovių bibliotekų kultūrinė komunikacija vyksta tarp bibliotekininko ir vietos bendruomenės narių. Taigi sudaroma galimybė koreguoti linijinės komunikacijos modelį: kuriama vietos bendruomenėse kultūrinė aplinka, formuojasi nauji poreikiai – visa tai plėtoja biblioteka. Pastebima, kad mažose kaimo bendruomenėse biblioteka dažniausia tampa kultūros centru, reikalingu bendruomenėms nariams.

4. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, galima daryti išvadą, kad pagrindiniai tikslai, kodėl tyrimo respondentai lankosi bibliotekoje, reiškiasi dvejose dimensijose – per poreikio skaityti grožinę literatūrą, spaudą ir kultūrinės komunikacijos poreikio dalyvauti bibliotekos organizuojamuose renginiuose patenkinimą. Iš atlikto tyrimo taip pat išaiškėjo pagrindinės priežastys, kodėl tyrimo respondentai nesilanko savo gyvenamosios vietos (kaimo) bibliotekoje: tai poreikio, intereso ir įpročio skaityti nebuvimas bei nešiuolaikiška, nemoderni ir nepatraukli biblioteka. Taigi galima daryti išvadą, kad dalies tyrime dalyvavusių respondentų nėra susiformavę nuolatiniai skaitymo įgūdžiai ir jie neturi poreikio reguliariai naudotis bibliotekos paslaugomis.

5. Atlikta tyrimo respondentų nuomonės analizė apie šiuolaikinės bibliotekos vaidmenį kaimo bendruomenės kontekste leidžia teigti, kad biblioteka kaimo bendruomenės narių suvokiama kaip informacijos įstaiga ir žinių centras. Vadinasi, šiuolaikinė biblioteka turi būti universalus kultūros, švietimo, informacijos, laisvalaikio ir socialinis centras. Tai patvirtina respondentų pagal svarbą įvardytos pagrindinės bibliotekos funkcijos: 1) informacinė; 2) kultūrinė; 3) socialinė (visuomeninė); 4) laisvalaikio; 5) švietimo. Tačiau dalis tyrimo respondentų mano, kad biblioteka vis dėlto neatlieka visų išvardytų funkcijų. Taigi šiuolaikinė biblioteka kaimo bendruomenės kontekste turi stiprinti savo vaidmenį kaip informacijos ir kultūros institucija, nes ji, remiantis tyrimo duomenis, yra vienas svarbiausių segmentų kaimo bendruomenėje.

6. Remiantis atlikta tyrimo respondentų nuomonės apie kultūrinės komunikacijos sklaidą kaimo bibliotekoje analize galima prieiti prie išvados, kad bibliotekos organizuojami kultūros renginiai yra žinomi ir kaimo bendruomenės vertinami kaip gerai ir tinkamai organizuojami. Nustatyta, kad pagrindiniai tyrimo respondentų informacijos kanalai, iš kurių jie sužino apie bibliotekoje vykstančius kultūros renginius, yra skelbimai skelbimų lentoje ir asmeniškai bibliotekininko kvietimas į juos. Per tyrimą išaiškėjo, kas paskatintų respondentes dažniau lanktis bibliotekos organizuojamuose kultūros renginiuose. Taigi, siekiant pritraukti kuo daugiau lankytojų, svarbu bibliotekoje rengti kuo daugiau kultūrinių renginių ir jie turi būtų įdomesni, o informacijos sklaida apie juos būtų itin plati ir aktyvi. Vadinasi, bibliotekininkai turi dar daugiau dėmesio ir savo darbo laiko skirti kultūrinės bibliotekos veiklos plėtrai.

7. Kaip vienas svarbiausių ir būtiniausių siūlymų, remiantis per tyrimą gautais duomenimis, kaip būtų galima pagerinti bibliotekos kultūrinę veiklą, yra organizuoti daugiau masinių ir įdomesnių kultūros renginių, vykdyti platesnę informacijos sklaidą apie bibliotekos organizuojamas kultūros renginius ir siekti pritraukti daugiau jaunimo. Taigi galima daryti išvadą, kad tai būtų pagrindiniai kaimo bendruomenės bibliotekos kultūrinės komunikacijos erdvės uždaviniai.

Rekomendacijos

1. Bibliotekoms būtina aktyviau plėtoti kultūros centro kaimo bendruomenėje koncepciją, nes ji dažniausiai mažose kaimo bendruomenėse ir juo tampa.

2. Siekiant pritraukti kuo daugiau lankytojų, bibliotekoje svarbu rengti kuo daugiau kultūrinių renginių ir jie turi būtų įdomesni, o informacijos sklaida apie juos būtų itin plati ir aktyvi.

3. Aktyvi kultūrinė komunikacija vyksta tarp bibliotekininko ir vietos bendruomenės narių, todėl bibliotekos darbuotojas turi plėsti savo gebėjimus kultūrinės komunikacijos srityje.

LIBRARY AS THE EXPANSE OF CULTURAL COMMUNICATION DEVELOPMENT IN RURAL COMMUNITY: CASE ANALYSIS

Scientific literature was analyzed and systematized on purpose to identify the preconditions for the development of cultural communication in rural community. Communicative perspective was used to

define the concept of cultural communication in rural community. The topic of the research was analyzed with reference to Panevėžys district Municipal Public Library Nevėžis branch activities of cultural communication. It can be stated that the library offers good opportunities for the community members to participate in the process of cultural communication.

Key words: library, cultural communication, rural community.

Literatūra

1. Ališauskas K., Jakienė J., Jankauskienė A. (2007). Gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas kaimo plėtrai. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (9), p. 10–17. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
2. Ballard L. V. (1936). *Social institutions*. D. Appleton-Mentury Company, 1936. Available at: EBSCO Publishing, SocINDEX with Full Text. Battless.
3. Battless M. (2004). *Library: an unquiet history*. New York: W.W. Norton & Company. (2003).
4. Bossard J. H. S. (1938). *Social Forces*. Vol. 16, Iss. 3, p. 438–439. Available at: EBSCO Publishing, SocINDEX with Full Text.
5. Brake T., Walker D. M., Walker T. (1995). *Doing Business Internationally: a Guide to Cross-Cultural Success*. Irwin, New York.
6. Brindley D. L. (2008). Culture, Creativity, and Research. *New Review of Academic Librarianship*, 14, 17–35. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-20]. <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&hid=106&sid=db732da1-69ee-4ba2-b23a-f68c1dbfe35e%40sessionmgr114>>.
7. Diskienė D. (2009). *Vadovų vadybinės kompetencijos: būklė ir perspektyvos*. Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga. Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03 S). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-23]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090408_085113-11467/DS.005.0.01.ETD>.
8. Ditzion S. (1939). Social Reform, Education, and the Library, 1850–1900. *Library Quarterly*, 9, 156–1900. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.jstor.org/>>.
9. Fiske, J. (1998). *Įvadas į komunikacijos studijas*. Vilnius: Baltos lankos.
10. Fuchs, P., Heinze, T. (2004). *Kultūros vadyba: profesionalaus meno teorija ir praktika*. Vilnius: Tyto alba.
11. Globienė A. (1998). Viešųjų bibliotekų raida. *Viešoji biblioteka: tradicija ir modernumas: mokomoji knyga*. Vilnius: Žara.
12. Grucienė E. (Sud.). (2005). Panevėžio rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Centralizuotos bibliotekų sistemos 2005 metų veiklos ataskaita.
13. Hillman J. E. (1925). Rural School Library Service. *Journal of Education*, Vol. 102, Iss. 14, p. 377–377. Available at: EBSCO Publishing, SocINDEX with Full Text.
14. Janavičienė D. (2008). Cultural Activities in Rural Libraries. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (11), 244–251. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
15. Janavičienė D. (2008). Tarpkultūrinės komunikacijos apraiškų analizė LCC tarptautinio universiteto ir Klaipėdos universiteto bibliotekose. *Tiltai / Bridges*, Vol. 44, Iss. 3, p. 133–144 [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-20]. Prieiga internete: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&hid=106&sid=2f825bbe-0198-4ed6-908e-9f742ed054df%40sessionmgr110>>.
16. Janavičienė D. (2009). Skuodo savivaldybės viešosios bibliotekos kultūrinė komunikacija kaimo bendruomenėse. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 3 (16), 194. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
17. Jaskonienė D. (1997). Literatūros parodų organizavimo metodika. *Šiandien aktualu*. Vilnius: Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka.
18. Johansen C. G., Pors, C. (2004). *Pokyčių ir kokybės valdymas bibliotekose*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
19. Jasaitis J. (2008). Šiuolaikinio lietuviškojo kaimo vizijos kūrimas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (11), p. 15–27. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
20. Kadžytė G. (2008). Kalendorinių papročių bei paprotinės teisės įtaka kaimo bendruomenių konsolidacijai. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (11), p. 268. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
21. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
22. Kaunas, D. (1987). *Mažosios Lietuvos bibliotekos*. Vilnius: Respublikinė biblioteka.
23. Keseroglu Hasan, S. (2004). Libraries in Village Institutes. *Interkulturell und Global*; Iss. 3/4, p. 131–145. Available at: EBSCO Publishing, SocINDEX with Full Text.
24. Lotman J. (2004). *Kultūros semiotika*. Vilnius: Baltos lankos.

25. Liubinienė V. (2003). *Kultūra ir visuomenė*. Kaunas: „Technologija“.
26. Misevičius V., Urbonienė R. (2006). *Dalykinio bendravimo pagrindai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
27. Meškys K. (2007). *Kultūra kaip žinia. Nuo ženklo iki teksto: įvadas į semiotiką*. Vilnius: UAB „Ciklonas“.
28. Petuchovaitė R. (2004). „Nematoma“ bibliotekų paslaugų pusė: politika, veiklos dinamika ir vadyba. *Meno aritmetika: kultūros vadyba Lietuvoje (straipsnių rinkinys)* (p. 98–123). Vilnius: Tyto alba.
29. Raguotienė G. (1996). *Spaudą atgavus: Knyga ir skaitytojas 1904–1918 Lietuvoje*. Vilnius: Stepono leidykla.
30. Ruzgas V. (1937). *Bibliotekoms vadovėlis*. Kaunas: Sakalas.
31. Silverman D. (2001). *Interpreting Qualitative Data: Methods for analyzing talk text and interaction*. London: Sage Publications.
32. Sinkevičius K. (1983). *Lietuvos TSR bibliotekų istorija*. Vilnius: Mokslas.
33. Vladimirovas L. (2002). *Apie knygas ir bibliotekas: straipsnių rinkinys*. Vilnius: VU.
34. Володин Б. Ф. (2004). *Всемирная история библиотек*. Санкт-Петербург: Профессия.

Įteikta: 2010 m. spalio 5 d.

Priimta publikuoti: 2010 m. gruodžio 2 d.